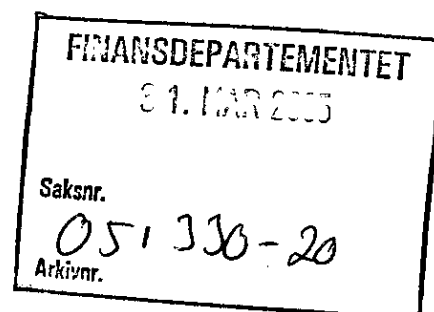

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

Høring - NOU 2005:2 Uttaksutvalget - skattlegging av personlig næringsdrivende ved utdeling

Det er i alt 125.000 eiendommer med mer enn 25 dekar skog i Norge. Mange av eiendommene er imidlertid så små at de har liten eller ingen næringsmessig betydning. I følge Skattedirektoratets oversikt leverte noe over 50.000 personer opplysninger om skogbruk i forbindelse med ligningen for 2003. Norges Skogeierforbund har 45.000 medlemmer, og representerer dermed de fleste av disse skogeierne. Våre medlemmer står for 75% av aktiviteten i norsk skogbruk.

Bare et fåtall norske skogeiendommer er av en slik størrelse at drift av skogen alene danner fullverdig inntektsgrunnlag for eieren. Det er også et synkende antall skogeiendommer som drives i kombinasjon med jordbruk. Stadig flere eiere av skog henter hoveddelen av inntektene utenom eiendommen.

Selv om rasjonalisering og økonomiske utvikling har redusert skogens økonomiske betydning som primærnæring og arbeidsplass for den enkelte eier, har skogbruket meget stor samfunnsøkonomisk betydning. Virksomhet basert på tre som råstoff er lokalisert i flertallet av norske kommuner. Samlet omsetning er 12-13 milliarder kroner pr år. Moderne sagbruks- og treforedlingsindustri skaffer landet store eksportinntekter. Fortsatt gir skogbruk grunnlag for sysselsetting, gjerne i kombinasjon med annen virksomhet, og bidrar dermed til å opprettholde bosetting i distriktene. Økt fokus på produksjon av bioenergi og annen næringsmessig utnyttelse av eiendommene gir nye muligheter i årene framover.

Tilveksten i norsk skogbruk har aldri vært større enn i dag, men uttak av virke til industrielt bruk er nær historisk bunnivå. Årsakene til denne situasjonen er sammensatte, men forhold knyttet til økonomi og skatt utgjør deler av forklaringen. Norsk skogindustri importerer ca 30% av sitt behov for råstoff, men tilgangen på importvirke blir vanskeligere, slik at økt andel norsk virke er sterkt ønskelig.

Ved behandling av den ny skogbruksloven nå i mars, Ot.prp.nr. 28 (2004-2005), viste en samlet Næringskomite til skogens betydning for næringsutvikling. Komiteen fant det bekymringsfullt at det tas ut bare 7 til 8 millioner kubikkmeter tømmer av en samlet årlig tilvekst på 24 millioner. Alle de politiske partiene pekte på at det trengs en langsiktig strategi i næringen, samtidig som en har en dagsaktuell utfordring i å skaffe råstoff fra skog til både treindustrien og annen industri. Næringskomiteen mente det må være et mål å øke uttaket for å sikre næringsvirksomheter råstoff, slik at en når opp mot 10 millioner kubikk, som var et normalt uttak for noen år tilbake. Komiteen var inneforstått med at en slik ønsket aktivitetsøkning er avhengig av at skogeierne ser det lønnsomt å drive skogen, både som leverandør av råstoff og som miljøforvalter.

En slik aktivitetsøkning i skognæringen ville gi et svært positivt bidrag til handelsbalansen for fastlands-Norge.

Skattepolitikk - næringspolitikk

Med bakgrunn i situasjonen som er kort omtalt ovenfor, registrerte Norges Skogeierforbund med tilfredshet de klare politiske synspunktene som ble uttrykt ved behandling skattereformen i juni i fjor. Samtlige partier presiserte i Inst.S.nr. 232 (2003-2004) at en av skattesystemets hovedoppgaver også skal være å fremme/bidra til effektiv bruk av samfunnets ressurser. Flere partier hevdet også spesifikt at det er på tide at begrepet "næringsnøytralitet" blir tatt ut av bruk ved utforming av skattesystemet.

I Skogeierforbundets uttalelse til Skatteutvalgets utredning (NOU 2003:3) våren 2003, var vårt viktigste ankepunkt rettet nettopp mot den sterke vektleggingen av næringsnøytralitet som overordnet prinsipp. Vi var sterkt kritiske til nedtoningen av skattesystemets rolle og mulighet som næringspolitisk virkemiddel. Så langt vi kjenner til har ikke noe sammenlignbart land i praksis et næringsnøytralt skattessystem.

For skogbruk, som er en ekstrem langsiktig næring med stor kapitalbinding og lav realrente, vil et godt utformet skattesystemet ha stor betydning både privatøkonomisk og samfunnsøkonomisk. Skogeierforbundet ser det ikke som mulig å skape like vilkår mellom næringer som har mobil kapital som for eksempel rederinæringen og en arealbasert næring som skogbruk. Det er derfor lett å forstå at det er utformet ulike skatteregler. Tilsvarende vil like bestemmelser i skattesystemet få svært ulike konsekvenser for virksomhet med tidshorizont på 80 – 120 år som i skogbruket, og bedrifter som arbeider med ny teknologi der markeder og produkter endres svært hyppig.

Siden de fleste eiere av skog har annen hovedinntekt enn salg av tømmer, er aktiviteten i næringen ekstra følsom for u hensiktsmessige skatteregler.

Vi må dessverre konstatere at det ikke er foretatt noen form for analyser eller konsekvensvurderinger knyttet til skogbruk som næring, verken i utredningen fra Skatteutvalget eller i stortingsmeldingen om skattereformen. Vi stiller oss også svært kritiske til at vesentlige endringer i skattereglene for skogbruk ble gjennomført fra årsskiftet - uten vurdering av alternativer eller konsekvenser. Endringsforslagene framsto som en repetisjon av forslag framsatt og nedstemt tidligere – i hovedsak motivert ut fra ønsket om å fjerne særordninger i landbruket.

Næringskomiteens klare ønsker om økt aktivitet i skogbruket, kombinert med Finanskomiteens presisering av at skattesystemet skal bidra til effektiv bruk av samfunnets ressurser, gir forhåpninger om en mer målrettet tilpassing av skatteregler for skogbruket.

Uttaksutvalget - foretaksmodellen

Skogeierforbundet har registrert stortingsflertallets ønske om at også deltakerlignede selskaper og enkeltpersonforetak burde ha et skattesystem med beskatning av uttak på lignede måte som for aksjeselskap. Uttaksutvalget har i NOU 2005:2 konkretisert en mulig løsning for deltakerlignede selskap – deltakermodellen. Modellen har bare relevans for skogsameier, og slike utgjør bare en liten del av skogbruket. Vi merker oss imidlertid at utdeling utover skjermingsbeløpet skal skattlegges som alminnelig inntekt på samme måte som utbytte fra aksjeselskap. Det er positivt at deltakermodellen gir den samme mulighet for skattekreditt som i aksjonærmodellen. Skogeierforbundet har forøvrig ikke spesielle synspunkter på modellen.

Skogbruk drives i all hovedsak som enkeltpersonforetak. En slik personlig eierform ser Skogeierforbundet som både naturlig og hensiktsmessig.

Skogeierforbundet er enig i Uttaksutvalgets begrunnelser for at en reell utaksmodell nærmest er umulig å få til for enkeltpersonforetak. Det er vanskelig å trekke et klart skille mellom skatte- yterens personlige økonomi og virksomheten vedkommende deltar i. En form for uttaksbeskatning eller utdelingsmodell – slik Stortinget ønsket å få utredet – er teoretisk interessant, men lar seg ikke gjennomføre i praksis. Økte administrasjonskostnader, krav til byråkratiske ressurser, revisjon osv vil ikke gi noen kostnadseffektiv god løsning. Skogeierforbundet innser derfor at beskatning av næringsdrivende må skje løpende.

Uttaksutvalget legger vekt på likebehandling av ulike organisasjonsformer, men innser at det er umulig med full likebehandling i praksis. Der det faktisk ikke er mulig med identiske løsninger for alle virksomhetsformer, bør forskjellene kompenseres med tiltak for å oppnå at den effektive beskatningen blir forholdsvis lik, mener utvalget. Skogeierforbundet stiller seg på denne bakgrunn kritisk til en modell for enkeltpersonforetak hvor en større del av næringsinntekt fra skogbruk kan bli beskattet som personinntekt med progressiv skatt. Utvalget viser til at de fleste som ønsker beskatning ved utbytte kan velge å organisere virksomheten i aksjeselskap eller i deltakerlignet selskap. Utvalget mener det er lite hensiktsmessig å foreslå en ny komplisert beskatningsmodell for å oppnå samme resultat som de fleste næringsdrivende vil kunne oppnå ved omdanning til aksjeselskap. Denne muligheten foreligger i praksis ikke for skogbruk.

En stor del av skogbruksinntekten er avkastning på kapital (ikke arbeidsvederlag) og må beskattes som sådan. De siste tiårene har eierens arbeidsomfang i egen skog blitt stadig mindre. Helmekaniserte opplegg med innleide entreprenører står nå for 80 - 90 % av all tømmerdrift. For mange eiere kan skogbruksvirksomheten i stor grad oppfattes som en form for kapitalforvaltning. Å forlate kildemodellen for å gå over til beskatning som personinntekt virker helt ulogisk. Vi går ut fra at Uttaksutvalgets nokså mangelfulle vurderinger av situasjonen for skogbruket, skyldes knapp tid til disposisjon. Vi oppfatter det slik at utvalget har prioritert arbeidet med deltakermodellen. Skogbruk som næring er i alle fall ikke nevnt i utredningen i det hele tatt.

Vi har merket oss at Regjeringen i Skattemeldingen er opptatt av å *sikre større skattemessig likhet av reelle arbeidsinntekter enn i dag*. Regjeringen mener delingsmodellen bør avvikles for å motvirke at prinsippet om å *beskatte like inntekter likt* brytes. Samtidig uttrykker Regjeringen ønske om å sikre gode vilkår for å drive næringsvirksomhet. ”Da kan ikke den samlede beskatningen av kapital være for høy sammenlignet med andre land”, ble det uttalt i Skattemeldingen. Skogeierforbundet har ingen vanskeligheter med å dele disse synspunktene. Derfor er det uakseptabelt at betydelige kapitalinntekter i realiteten nå foreslås beskattet som personinntekt. I tillegg er det antydninger om friere adgang for kommunene til å innføre eiendomsskatt. Samlet sett er situasjonen for skogbruket bekymringsfull – og står i kontrast til uttalte målsettinger om redusert skattetrykk.

Uttak eller oppbygging

Det har vært sterk kritikk av de siste årenes adgang til å ta ut utbytte fra aksjeselskaper til samlet sett lavere beskatning enn lønnsinntekt. Omlegging er da også vedtatt (aksjonærmodellen). Generelt sett kan det være positivt å dempe utbytte/uttak og i stedet motivere til oppbygging av kapital i virksomheten. For skogbruket derimot er situasjonen nærmest motsatt. Det er nettopp ”uttaket” som er avgjørende for å skape verdier. Høy beskatning av uttak av tømmer vil føre til lavere aktivitet og dermed mindre råstoff til videreforedling. Vi minner om at skogbruksinntekt for de fleste eierne er biinntekt. Blir slik næringsinntekt beskattet som personinntekt vil den ofte bli rammet av toppskatt. Det blir dermed mindre interessant å ta ut slik inntekt.

Vi minner også om at investering i skog ikke kan avskrives. Anskaffelsen må fullt ut betales med midler etter skatt. Det virker urimelig at eventuell flytting av ”trekapital” fra skog til annen plassering for eksempel i bank, foreslås beskattet som personinntekt.

Deling eller skjerming

Skogeierforbundet konstaterer at delingsmodellen har fungert godt for skogbruket. Fleksible retningslinjer for fastsetting av kapitalgrunnlaget kombinert med relativt høy kapitalavkastningsrate, har sikret at skogbrukets store andel kapitalinntekter er beskattet som sådanne. Frihet for eierne til å velge lavere kapitalavkastningsrate (helt ned til null) har også gjort det mulig å velge beskatning som personinntekt for få opptjent pensjonsrettigheter for dem som har ønsket dette. For skogbruket vil det være hensiktsmessig å beholde delingsmodellen. Kritikken mot modellen, som går på at det er for lett å ta ut reell personinntekt som kapitalinntekt (og dermed få lav skatt), er lite relevant for skogbruksnæringen. Dagens mekaniserte skogbruk har kapitalinntekt som den langt vesentligste delen. Det ville bryte med alle gode intensjoner dersom reelle kapitalinntekter skal beskattes med bruttoskatter opp til over 50%. En slik betydelig skatteskjerpelsen vil føre til det motsatte av den ressursutnyttelsen alle partiene på Stortinget legger vekt på å få til gjennom positiv bruk av skattesystemet.

Aarbakkegruppens utredning (NOU 1989:14) la vekt på at det burde sikres like skattemessige forhold for næringsvirksomhet uavhengig av organisasjonsform, og at den næringsdrivende som person burde skattlegges på samme måte som lønnstaker for inntekt opptjent gjennom arbeidsinnsats i virksomheten. Siktemålet var å isolere næringsinntekten slik at denne kunne skattlegges etter andre regler enn resten av inntekten. Skogeierforbundet mener disse prinsippene er like aktuell i dag.

Hvordan innføring av en form for skjermingsmodell (foretaksmodell) vil slå ut for skogbruk er helt avhengig av to avgjørende faktorer:

- nivået på skjermingsrente
- prinsipper for fastsettelse av skjermingsgrunnlag

Vi er enig i Uttaksutvalgets begrunnelse for å velge skjermingsrente vesenlig høyere enn risikofri rente, omtrent på nivå med kapitalavkastningsraten i delingsmodellen hvor det er gitt et risikotillegg på 4-6%.

Når det gjelder fastsettelse av skjermingsgrunnlaget (totalkapitalen) gir ikke Uttaksutvalget noen nærmere anvisning. Historisk kostpris for skogeiendommer er ofte svært lav, som følge av moderat prising ved familieoverdragelse og fordi fordelt andel av kostprisen på "skog og grunn" har vært skattemessig uinteressant. Heller ikke ligningsmessig formue (som er under revisjon i 2005) er egnet som skjermingsgrunnlag. Skogeierforbundet legger stor vekt på at skjermingsgrunnlaget må kunne settes så høyt at det gir den tilsiktede fordelingen av skogbruksinntekt – med hovedvekt på kapitalavkastning.

Grensen på 300 timer, som skille mellom eiere som er aktive og passive i virksomheten, har dannet et vern mot at kapitalavkastning (og næringsinntekt uten personinnsats) har blitt beskattet som personinntekt med toppskatt. Skogeierforbundet registrer sterke føringer for å avvikle 300-timers grensen. Vi ber likevel Finansdepartementet vurdere å beholde en konkret minimumsgrense. Dette er spesielt viktig dersom skogbruket ikke sikres et reelt skjermingsgrunnlag.

Utjevning i skogbruksinntekter

Bare de færreste skogeiendommer er av en slik størrelse at det er rasjonelt med uttak av tømmer hvert år. Mekanisert opplegg med kostbart entreprenørutstyr krever store kvantum. Det er derfor rasjonelt å foreta avvirkning bare med noen års mellomrom. Antall leverandører av tømmer er halvert i løpet av ti år, mens gjennomsnittsleveransen er økt nesten tilsvarende. Avvikling av 5-års gjennomsnittsligning fra årsskiftet gjorde situasjonen med ujevn aktivitet vanskeligere. Dersom en

ny skattemodell fører til at større andel av skogbruksinntekten blir beskattet som personinntekt med progressiv skattesats, forverres situasjonen. Aktiviteten vil da gå ned.

Endringer i skatteloven fra årsskiftet førte også til at adgangen til å jevne ut skogbruksinntekt ved naturkatastrofer ble tatt bort, uten at endringen var omtalt i lovproposisjonen.

Skogeierforbundet mener det nå må vurderes alternative ordninger for ujevning av skogbruksinntekt - gjerne tilsvarende svenske ordninger. Vi går ikke nærmere inn på problematikken i dette brevet, men håper dette kan bli tatt opp som et eget tema i det videre arbeidet.

Uansett hvilke prinsipper som måtte bli fastlagt, forutsetter Skogeierforbundet at det må innføres en helt klar adgang til framføring av ubenyttet skjermingsfradrag. Dette vil avhjelpe noe av de skattemessige utfordringene ved ujevn avvirkning.

Videre drøfting

Norges Skogeierforbund vil be om å få drøfte aktuelle endringer i skogbruksbeskatningen med Finansdepartementet og se på konsekvenser av ulike løsninger. Stortinget har oppfordret til økt aktivitet og utnyttelse av skogressursene, og advart mot skattesystem som ikke er tilpasset utfordringene. De valg som gjøres i vår vil ha stor betydning både samfunnsøkonomisk, distriktspolitisk og for den enkelte eier. Vi oppfordrer i denne sammenheng om også å vurdere tiltak for å bøte på uheldige konsekvenser av skatteendringene som ble vedtatt i desember 2004. Vi sikter til innføringen av skatt på skogvern, som har satt arbeidet med frivillig vern i fare for bryte sammen til tross for stor politisk interesse. Dernest konstaterer vi store urimelige utslag av overgangsregler (eller mangel på slike) i forbindelse med avvikling av gjennomsnittsligningen. Disse forholdene vil vi gjerne få anledning til å drøfte nærmere med departementet.

Avslutning

Norges Skogeierforbund ønsker et skattesystem for skogbruket som stimulerer til riktig utnyttelse av våre fornybare ressurser. Det må legges inn positive næringspolitiske insitament og tone ned overdreven vekt på næringsnøytralitet. Det må tas hensyn til at en stor andel av næringsinntekten fra skogbruk er reell kapitalinntekt, som ikke må beskattes med progressiv personbeskatning. Skogeierforbundet ser at det kan være hensiktsmessig å dempe uttaket fra aksjeselskaper gjennom endringer i skattesystemet, men for skogbruket er det tvert i mot et økt uttak i form av skogkapital som er målsettingen. Det vil være i samsvar med politiske føringer og til beste for hele verdikjeden.

Med hilsen
NORGES SKOGEIERFORBUND

Gudbrand Kvaal

Inge Fjalestad